

Amaloota Gabroota Ar-Rahmaan-Guduunfaa

Description

Alhamdulillah, amaloota gaggaarii Gabroota Ar-Rahmaan osoo ilaallu kunoo dhumarra geenye jirra. Harâ€™a kutaa dhumaati fi mindaa isaanii ilaalun amaloota isaanii ni guduunfina. Dhugumatti namoonni amaloota gaggaarii qabanii fi hojji gaggaarii iimaana irratti hundeessun hojjatan, mindaan isaanii Rabbii oltaâ€™aa biratti garmalee guddadha. Yaa obboleessa/ yaa obboleetti koo! Nu keessaa eenyutu amaloota gaggaarii kanaan of faayun ganda lamaanitti sadarkaa fi kabaja olâ€™aanaa irra gahuu barbaadaa? In sha Allah amaloota kanniin gara dhumaarratti ni guduunfina. Amma amaloota hafan haa ilaallu:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّتِنَا قُرْبَةً
أَعُيُّنِ وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَقِيْنَ إِمَاماً

â€œIsaan â€œGooftaa keenya! Niitolii keenya fi sanyii keenya irraa gammachuu ijaa kan taâ€™an nuuf kenni. Warra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisi.â€ warra jedhaniidha.â€ Suuratu Al-Furqaan 25:74

Mufassiroonni (hayyooni Qurâ€™aana ibsan) â€œgammachuu ijaa kan taâ€™amâ€ jedhu, â€œ[Yaa Rabbi] niitolii fi sanyii Siif ajajamanii iiji teenya itti gammaddu nuuf kenni.â€ jechuun hiikan.[\[1\]](#)

Gabroonni Ar-Rahmaan iiji isaanii tan gammadduu fi qalbiin isaanii tasgabbooftu yommuu niitii fi sanyiin isaanii Rabbiin qofa gabbaranii fi Isaaf ajajaman arganiidha. Niitolii fi ijooleen isaanii warra iimaan, taqwaa fi hojji gaggaarii hojjatu taâ€™uun namoota biroof fakkeenya akka taâ€™an hawwu. Niiti fi sanyiin tee namoota amaloota baayâ€™ee gaarii (excellent qualities) qabaatan yoo taâ€™an, hangam si gammachiisuu?

Namni niiti fi sanyiin isaa gaarii akka taâ€™an barbaadu, jalqaba mataan isaa gaarii taâ€™uu qaba. Kanaafi, gabroonni Ar-Rahmaan niiti fi sanyiin isaanii gaarii akka taâ€™an kadhachuu waliin mataa isaaniitiifis namoota gaarii akka taâ€™an kadhatu. â€œWarra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisi.â€ jechuun Rabbiin kadhatan.

Amaloota gabroota Ar-Rahmaan keessaa, isaan yeroo hundaa hanga warra sadarkaa muttaqootaa irra jiraniif fakkeenya taâ€™anitti gara sadarkaa abraarotaa fi muhsintootatti akka olkaafaman hawwuu.

Muttaqoota jechuun warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Abraaronnis warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Garuu hojii gaggaarii baayâ€™ee hojjachuu fi wantoota makruh (jibbamaa) dhiisun sadarkaan isaanii muttaqoota ol taâ€™a. Muhsinoonnis warra amanee wanta Rabbiin itti ajaje hojjatanii fi wanta Inni dhoowwe dhiisaniidha. Garuu Rabbiin osoo arguu baataniyyu akka waan Isa arganiitti gabbaruun sadarkaan isaanii sadarkaa abraarotaa fi muttaqootaa ol taâ€™a. Muhsinooni sadarkaa olâ€™aanaa irratti argamu.

Gabroonni ar-Rahmaan muhsintootaa fi abraarota keessaa taâ€™uun muttaqootaaf akka fakkeenya isaan godhu Rabbii oltaâ€™aa kadhatu. Dhugumatti, namni nama biraatiif fakkeenya gaarii taâ€™uuf nama isa hordofuu fi isatti hidhatu caalaa sadarkaan kan ol kaâ€™ee fi amaloota gaggaarii baayâ€™ee kan qabu taâ€™uu qaba.

â€œWarra Rabbiin sodaataniifis imaama (fakkeenya fi hogganaa) nu taasisiâ€ Kana jechuun yaa Rabbii keenya! Sadarkaa olâ€™aanaa kana irra nu geessi. Sadarkaan olâ€™aanaan kunis amanti keessatti fakkeenya fi hogganaa taâ€™uudha. Dubbii fi hojii isaanii keessatti muttaqootaaf fakkeenya gaarii taâ€™uudha. Hojii isaanii namoonni itti hidhatu, dubbii isaanititti ni tasgabbaâ€™u. Warri kheeyri isaan duuka buâ€™u. Mataa ofiiti qajeelanii namoota biroos qajeelchu. Amanti keessatti fakkeenya gaarii fi hogganaa taâ€™uun obsaa fi yaqinaan (shakkii tokko malee dhugaan amanuun) malee hin guuttamu. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدِونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا
بِإِيمَانٍ أَبْوَقْنُونَ

â€œYeroma isaan obsanii aayaata (mallattolee, ragaalee, keeyyattota) Keenyatti dhugaan amanan, isaan keessaa hoggantoota ajaja Keenyaan [namoota] qajeelchan taasifne.â€ Suuratu As-Sajdah 32:24

Fakkeenya gaarii fi hoggantoota taâ€™uuf kadhachuun hojii akka hojjatan, Rabbiif ajajamu irratti akka obsan, Isa faallessu irraas akka obsan, rakkolee cimoo irrattis akka obsanii fi beekumsa yaqiinatti nama geessu argachuu barbaachisa. Hojii, obsaa fi beekumsa malee sadarkaa olâ€™aanaa irra gahuun ni dandaâ€™amaa? (Hubachiisa: Isaan fakkeenya fi hogganaa taâ€™uuf kan dharraâ€™an namoota irratti olâ€™aantummaa argachuu fi beekkamaa taâ€™uuf osoo hin taâ€™in, Jaalala Rabbii barbaadun

namoota dukkana keessaa gara ifaatti baasufi. Nama Rabbiif jedhe namootaaf fakkeenya taâ€™uu barbaadu fi nama addunyaaf jedhee hoggantummaa barbaadu wal bira qabi.)

Jazaan gosa hojiit waan taâ€™eeef, gabroonni Ar-Rahmaan yommuu yaannii fi kaayyoonaan issaanii garmalee ol fagoo taâ€™uu, Rabbiin manneen garmalee ol fagoo taâ€™aniin issaan mindeesse^[2] Ni jedha:

﴿أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا﴾
٧٥
﴿خَلِدِينَ فِيهَا حَسْنَتُ مُسْتَقَرَّا وَمُقَاماً﴾
٧٦

â€œIsaan sun waan obsaniif jecha [Jannata keessatti] Iddoo Olâ€™aanaa taâ€™e badhaafamu. Ishee keessattis nagahaa fi salaama qunnamu. Achi keessa yeroo hundaa jiraatu. Ishiin iddo qubanna fi iddo turtii taâ€™uun garmalee miidhagde.â€ Suuratu Al-Furqaan 25:75-76

Aayata lamaan kanniin keessatti mindaa gabroonni Ar-Rahmaan Guyyaa Murtii Gooftaa issaanii biratti argatan ibsa. â€œIsaan sumâ€ kana jechuun gabroonni Ar-Rahmaan amaloota babbareedo kanaan ibsaman, â€œwaan obsaniifâ€ kana jechuun hojji gaggaarii hojjachuu irratti, wanta Rabbiin dhoowwe irraa fi balaa issaan muudateef sababa obsaniif, â€œ[Jannata keessatti] Iddoo Olâ€™aanaa taâ€™e badhaafamuâ€ kana jechuun akkuma issaan addunyaa keessatti sadarkaan issaanii iimaanan, hojji fi amaloota gaggaariin olkaâ€™e, Guyyaa Qiyaamaas Rabbiin azza wa jalla Jannata qananii keessatti iddo olâ€™aanaan issaan badhaasa. Iddoon olâ€™aanaan kuni gamoowwan (manneen) ol fagoo qananii barbaadamu hunda of keessatti qabataniidha.

â€œIshee keessattis nagahaa fi salaama qunnamu.â€

Akka lugaatti jechi â€œetahiyyataâ€ jedhu hiika â€œenagaha guutuuâ€ qaba. Salaamnis hiika nagaha jedhu qaba. Garuu, tahiyyata salaama caalaa wali gala (â€™amm) kan taâ€™eedha. Salaamni hundi tahiyyata^[3]

Jannata keessatti malaykoonni nagaha fi baga dhuftaniin issaan qunnamu. Salaama jechuun wanta jibbamaa fi hanqinna hundarrea nagaha taâ€™uu waan taâ€™eeef, nafsee issaaniitii fi iddo jireenyaa issaanii keessatti wanta issaan jeequ fi rakkisu hundarrea nagaha taâ€™u. Rabbii oltaâ€™aa irraa nagaha argatu. Malaykoonnis balbala hundaan issaanitti seenun â€œWaan obsitaniif nageenyi isin irratti haa jiraatu; gandi boodaa waa tole!â€ jedhu (Suuratu ar-Râ€™ad 13:23-24) Isaanis wal jidduutti nagaha walirratti qaraâ€™u. Dubbiin, adeemsi fi jireenyi issaanii guutuun hundi wanta badaa fi fokkuu hundarrea nagaha kan taâ€™eedha.

â€œAchi keessa yeroo hundaa jiraatu.â€ Hafiinsa xumura hin qabne achi keessatti kan hafan taâ€™anii Jannata irraa Firdaws keessatti iddo olâ€™aanaa badhaafamu. â€œIshiin iddo qubanna fi iddo turtii taâ€™uun garmalee miidhagdeâ€ Jannanii warra manneen ishii keessatti qubataniif iddo qubanna garmalee miidhagdeedha. Akkasumas, warroota wal ziyaaraniif (wal daawâ€™ataniif) iddo turtii garmalee miidhagdeedha.^[4]

Guduunfaa

Alhamdulillah gargaarsa Rabbii oltaâ€™aatin amaloota garboota Isaa gaggaarii taâ€™an ilaalle jirra. Sababa isaan hojji babbadaa fi amaloota fokkuu irraa fagaachuun hojji gaggaarii fi amaloota miidhagoon of faayaniif, mindaan isaanii Jannata keessatti iddoor olâ€™aanaa taâ€™e. Akkuma beekkamu, Jannata kan seenu warra xurii hojji fi amala badaa irraa qulqullaaâ€™aniidha. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ أَتَقَوْ رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَرَّنْتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴾٧٣﴾

â€œWarri Rabbii isaanii sodaatan gareedhaan gara Jannataa oofamu. Yeroma isaan ishiitti dhufanii balboonni ishii banaman, Waardiyooni ishii, â€œNageenyi isin irra haa jiraatu, qulqulluu taatanii jirtu. Keessatti hafuu taâ€™aatii ishii (Jannata) seenaa.â€ Isaaniin jedhu.â€ Suuratu Az-Zumar 39:73

Asitti â€œqulqulluu taatanii jirtu.â€ jecha jedhu itti haa xinxallinu. Jannanii iddoor qulqulluu fi nagahaa waan taatef, ganda warri qulqulluun seenudha. Warra qulqulluu jechuun warra qalbiin isaanii xurii akka shirkii, badii gurguddaa fi wantoota fokkuu biroo irraa qulqulloftedha. Kanaafi, gabroonni Ar-Rahmaan wantoota fokkuu irraa qulqullaaâ€™un hojji fi amaloota gaariin waan of faayaniif jazaan (mindaan) isaanii Jannata taâ€™e. **Mee amma amaloota gaggaarii isaan ittiin of faayanii fi amaloota badoo isaan irraa fagaatan haa guduunfinu:**

1-Dachii irra haala salphaan adeemu. Rabbii oltaâ€™aaf of gadi qabu. Gabroota Isaa irratti of hin tuulan. Akkasumas, na argaaf hin rincican. Adeemsi isaanii madaallamaa of tuuluu fi rincicuu irraa bilisa taâ€™eedha.

2-Yommuu namni gowwaa fi wallaalan dubbii badaa isaanitti dubbate, dubbii gaarii fi nagaha taâ€™een isatti deebisu. Gowwaa fi wallaalatti dubbii gaarii kan deebisan yoo taâ€™e, namoota biroottis dubbii irra gaarii deebisu jechuudha.

3-Gooftaa isaanitiif halkan ni salaatu

4-Akka Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa adabbii Jahannam isaan irraa deebisu garmalee kadhatu.

5-Yommuu baasi baasan garmalee hin qustan, hin qisaasessanis. Baasin isaanii madaallamaadha.

6-Rabbitiin waliin waan biraatun hin kadhatan ykn hin gabbaran

7-Nafsee Rabbitiin ajjeesu haraama godhe haqa malee hin ajjeesan

8-Zinaa (sagaagalummaa) hin raawwatan.

9-Yoo badii armaan olitti ykn kan biraatti kufan, tawbaa dhugaa tawbatu, hojji gaggaarii baayâ€™isanii fi qulqullinnaan hojjatu.

10-Hojji fi dubbii sobaa fi fokkuu irratti hin argaman ykn hin hirmaatan. Ragaa sobaa hin bahan.

11-Yommuu hojji fi dubbii faaydi hin qabnetti dhufan, kabajaan bira darbu.

12-Yommuu Qurâ€™aanni isaan irratti dubbifamu, jaamaa fi duudaa taâ€™uun irraa hin garagalan. Kana irra, itti xinxalluun ni fudhatu, ni hordofu.

13-Niitiwwan isaanii, sanyii isaanitii fi mataa ofiitiif akka amaloota gaggaariin faayamanii fi sadarkaa olâ€™aanaa irra gahan Rabbii oltaâ€™a kadhatu.

Mee amma irra deebine lakk.4 fi 13 haa ilaallu. Lakk.4 keessatti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akka adabbii Jahannam isaan irraa deebisu kadhatu. Adabbi Jahannam isaan irraa akka deebisu kadhachuun, badii irraa isaan eegu fi badii darbee isaaniif araaramu of keessatti qabata. Kanaafu, Yaa Rabbii adabbii Jahannam nurraa deebisi jedhanii kadhachuun isaanii adabbii, hojii fi amaloota fokkuu hunda akka isaan irraa deebisu kadhachaa jiru. Lakk.13 keessatti immoo muttaqootaf imaama nu godhi jedhanii yommuu kadhatan, hojii fi amaloota gaggaariin akka isaan faayu kadhataa jiru. Kanaafu, gabroonni Ar-Rahmaan adabbii, hojii badaa fi amaloota fokkuu ofirraa deebisuuf akkasumas, hojii fi amaloota gaggaariin of faayuf Rabbii oltaâ€™aa kadhatu. Sababa kanaan iddo olâ€™aanaa badhaafaman. Osoo gargaarsa Isaa argachuu baatanii silaa bakka olâ€™aanaa kana ni gahuu? Kuni kan agarsiisu hanga dandaâ€™an carraaqu waliin yeroo hundaa Rabbii oltaâ€™aa kadhachuudha. Mata-duree kana duâ€™aayi Ergamaa Rabbii (SAW) irraa gabaafame kanaan haa xumurru:

Allaahumma-hdinii li ahsanil â€™amaali wa ahsanil akhlaaqi, laa yahdi li ahsanihaa illaa anta.
Waqinii sayyiâ€™al aâ€™amaali wa sayyiâ€™al akhlaaqi, laa yaqii sayyiâ€™ahaa illaa anta.
â€œYaa Rabbii! Hoji hundarra gaarii taâ€™ee fi amala hundarra gaarii taâ€™etti na qajeelchi,
[hojii fi amala] hundarra gaarii taâ€™etti kan qajeelchu si malee hin jiru. Hojii badaa fi amala
badaa irraa na eegi. [Hojii fi amala] badaa irraa kan nama eegu si malee hin jiru.â€ An-Nisaaâ€™i
896

wa aakhiru dawâ€™aanaa anilhamdulillah Rabbiil aalamiin.

Kitaabban wabii:

- [1] Tafsiira Ibn Kasiir 6/132, Tafsiir Qurxubii 15/488
  - [2] Tafsiiru Saâ€™dii-fuula 688
  - [3] Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariim, Suuratu Furqaan, fuula 340, Muhammad bin Saalih Useymiin
  - [4] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi 6/669, sifaatu Ibaadu Rahmaan fuula 31

Date Created

November 16, 2019

Author

admin